

ساخت ایران

گشت و گذاری در صنعت

می‌گرفت تا وقتی با فشار گاز گرم آتش شومینه به حرکت در می‌آمد، با انتقال چرخش شان به میله‌ای روی آتش شومینه، نوعی سیخ چرخان مشابه دستگاه‌های مرغ بریان امروزی ایجاد شود.

به نظر، اما، شروع ماجرای توربین را می‌توان به بیش از هزار سال پیش برد، یعنی هنگامی که انقلاب کشاورزی منجر به تولید مازاد محصولات شد و به تدریج زمینه انقلاب صنعتی چند قرن بعدتر را فراهم کرد.»

”

انتقال فناوری، برای کشورهایی نظیر ما، مرحله‌ای لازم (اما نه کافی) از صنعتی شدن بوده است و نمی‌توان هر چرخه‌ای را از نو اختراع کرد تا نشان داد که کار خودمان است و نه وارداتی

ساخت ایران روایت کنجکاوی در مورد صنعت‌های تک یا فوق پیشرفته در ایران است، بی‌آنکه درگیر امور فنی شود. این کتاب که کندکاوی چندماهه در کارخانجات تولید یک محصول پیچیده صنعتی و نتیجه گفت‌وگو با افراد مرتبط است، می‌کوشد با ابتدایی‌ترین سؤالات، دستاوردی صنعتی را در قاب بزرگ‌تر اجتماع و تاریخ این سرزمین قرار دهد و صدایی باشد برای افراد مختلف درگیر تولید در ایران و مسائل شان. این روایت صنعتی بنا است که بیانگر سویی‌ای از حیات ما، کامیابی‌ها و ناکامی‌هایمان باشد.

در بخشی از این کتاب می‌خوانیم:

«انتقال فناوری، برای کشورهایی نظیر ما، مرحله‌ای لازم (اما نه کافی) از صنعتی شدن بوده است و نمی‌توان هر چرخه‌ای را از نو اختراع کرد تا نشان داد که کار خودمان است و نه وارداتی.

پس شاید بتوان شروع روایت را تا دوران قاجار، و بویژه تلاش‌های امیرکبیر، عقب برد و انتقال اولین تکنولوژی‌های مدرن را ردگیری کرد؛ وقتی نخستین کارخانه‌های چینی و بلورسازی، کاغذسازی و کارگاه‌های کوچک فلزریزی عمدتاً به دست نخستین دانشجویانی که برای تحصیل به فرنگ اعزام شده بودند راه‌اندازی شد. وقتی که قصد شده بود کارگاه‌هایی نظیر فرنگستان ساخته شود و وقتی قرار بر خرید دستگاه‌های پارچه‌بافی شد، به ناچار دنبال دستگاهی بودند که نه با نیروی بخار بلکه با نیروی آب و الاغ کار کند.

شاید باید باز هم عقب‌تر رفت، به قرن هجدهم و شروع انقلاب صنعتی. وقتی بریتانیا با به‌کارگیری موتور بخار به جای قدرت پدی، به یکباره کارخانه‌هایی (بالأخص در صنعت نساجی) با تولید انبوه ایجاد کرد که محصولات شان از طریق راه‌آهن و کشتی‌های بریتانیایی عملاً به همه‌جای دنیا ارسال می‌شدند. بریتانیایی‌ها و به تدریج اروپای غربی، از یک سو، به جهان به مثابه گنجینه‌ای از انرژی و مواد خام نگر بستند و از سوی دیگر، به عنوان بازار.

یا شاید باز هم باید عقب‌تر رفت و رسید به رنسانس که سرآغاز نگرشی دنیوی به طبیعت بود. دست‌کم تا آنجا که به توربین مربوط می‌شود، یکی از نیاکان توربین امروزی را می‌توان در دوران رنسانس پیدا کرد. در میان انبوه اختراعات و طراحی‌های نبوغ‌آمیز لئوناردو داوینچی، طرحی هم از ایده یک توربین کاربردی وجود دارد. گرچه تکنولوژی آن دوران قادر به عملی ساختن این ایده داوینچی نبود، سازوکار دستگاهش براساس منطق توربین است.

پره‌های توربین داوینچی در دالان دودکش شومینه قرار

چشمه

ناشر

احسان نوروزی

نویسنده